

школой Украины, недопустимость бездумного подражания и копирования всего зарубежного, что противоречит национальным особенностям и духу нашего народа. Богатый опыт, накопленный украинской высшей педагогической школой, требует особо бережного отношения и творческого использования не только в Украине, но и за ее пределами. Пока первые шаги в области модернизации педагогического образования говорят больше об ошибках, чем о достижениях. В тех стандартах, которые сегодня предложены Министерством образования и науки Украины, больше курьезов, чем новых подходов. На первый взгляд положительное стремление авторов стандартов создать реальные возможности свободного перехода бакалавров в соответствии со своими потребностями в другие вузы приведет к тому, что педагоги-магистры станут исключением. Сложность учительского труда и его низкая социальная престижность не привлекает сегодня одаренную молодежь на педагогическое поприще, о чем свидетельствует потребность в учительских кадрах как в городе, так и в селе. Сегодня важно идти в единую европейскую систему образования, грамотно строя образовательную политику, учитывая, прежде всего, национальные интересы своей страны, модернизируя то, что устарело, утратило смысл, но в то же время, не теряя того, что является достижением высшего образования (в том числе и педагогического), отвечающего традициям и менталитету собственного народа.

Н.Ничкало

**ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ДЛЯ СУЧАСНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ: ПОЛІКУЛЬТУРНИЙ
АСПЕКТ, НОВІ ЗАВДАННЯ
Й НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ**

В статье раскрыты общие проблемы в образовании, которые стоят перед человечеством вступившем в XXI век и рассматривается роль педагогов стран СНГ, Центральной и Западной Европы в их решении. Автором проведён

ретроспективний аналіз документів міжнародних організацій (ООН, ЮНЕСКО, МОП) о ролі и проблеме учителя в модернизации образования.

The article deals with general problems the mankind is facing in the 21st, century and investigates the role of CIS teachers, teachers from the Central and Western Europe in their decision. The author conducts a retrospective analysis of papers of inter national organizations (the UNO, UNESCO, MOP) in terms of a teacher's role in the process of modernizing education.

Людство вступило в нову історичну епоху – третє тисячоліття, ХХІ століття. Постали принципово нові проблеми – духовні, наукові, технологічні, економічні, медичні, економічні, соціально-культурні та інші спільні проблеми для країн СНД. Їх розв'язання можливе на основі створення цілісного полікультурного слов'янського освітнього простору, завдяки активній участі вчених-педагогів в інтеграції науково-педагогічної спільноти країн СНД, Центральної Європи. В зв'язку з цим виникає питання про підготовку педагогів для сучасної професійної школи. Про це йдеться в багатьох документах міжнародних організацій, прийнятих на рубежі другого й третього тисячоліть.

Здійснений ретроспективний аналіз документів міжнародних організацій (ООН, ЮНЕСКО, МОП), підготовлених і прийнятих за останні майже 40 років, свідчить, що проблема вчителя була й нині є однією з ключових у модернізації освіти. Від рекомендації про становище вчителів, прийнятої спеціальною Міжурядовою конференцією ЮНЕСКО (5 жовтня 1996 р.), до рекомендації 45-ої сесії ЮНЕСКО „Зміцнення ролі вчителя у світі, що змінюється: проблеми, перспективи, пріоритети” (1996), а також до переглянутої рекомендації про технічну і професійну освіту, прийнятої 31-ою сесією Генеральної конференції ЮНЕСКО у 2001 р.

Рекомендації 45-ої сесії ЮНЕСКО відповідно до Ухвали Міжнародного бюро освіти охоплює п'ять основних тем:

- новий професійний профіль педагогічного персоналу і поліпшення соціального статусу вчителів;
- підготовка вчителів та іншого педагогічного персоналу, що передує їхній професійній діяльності, а також підготовка в процесі такої діяльності;
- нові інформаційні технології – роль і функції вчителів;
- участь учителів в управлінні змінами в галузі освіти;
- відносини з іншими соціальними партнерами.

Враховуючи нові завдання, міжнародні експерти, які брали участь у регіональних міжнародних нарадах, дійшли висновку:

- забезпечувати свій постійний особистісний розвиток, включаючи вдосконалення знань і викладацьких навичок;
- усвідомлювати, які цінності і світоглядні установки ведуть до створення здорового людського суспільства;
- забезпечувати ефективне управління навчальним середовищем і ресурсами;
- вміти пов'язувати навчальні програми школи з потребами суспільства;
- вміти давати поради окремим дітям та управляти групами дітей;
- вміти визначати й використовувати різні педагогічні методи;
- вміти працювати з батьками та іншими членами громади;
- вміти розбиратися в різних науково-дослідних методологіях [3,6].

Ідеї, обгрунтовані в цих міжнародних документах, певною мірою знайшли відображення у Національній доктрині розвитку освіти України, зокрема у розділах „Безперервність освіти, навчання протягом життя” та „Підготовка педагогічних і науково-педагогічних кадрів” [2, 146-151].

Помітною подією в історії освіти в Україні стало прийняття Кабінетом Міністрів Державної програми „Вчитель” (постанова від 28 березня 2002 р., №379). В ній констатується необхідність вдосконалення системи

підготовки педагогічних працівників для професійно-технічних закладів. Ще недостатньою мірою є мережа спеціалізованих вищих навчальних закладів, що забезпечують підготовку викладачів, майстрів виробничого навчання та педагогів професійного навчання за галузями виробництва та сферами діяльності.

Зроблено висновок щодо нерегульованості прогнозування потреби в педагогічних працівниках, визначення обсягів державного замовлення на їх підготовку. Спостерігається міжрегіональна диспропорція в обсягах підготовки педагогів, не відпрацьовано механізм інформування випускників про наявність вакансій у навчальних закладах тощо. Не розв'язано також актуальні питання, пов'язані з сучасними підходами до професійної орієнтації учнів, особливо сільських шкіл, на педагогічні професії та їхнього попередньою підготовкою вступу у вищі навчальні заклади. Потребує вдосконалення механізм цільової підготовки вчителів, насамперед гостродефіцитних спеціальностей, та їх працевлаштування як у міській, так і у сільській місцевості.

Наголошено на гострій потребі оновлення змісту педагогічної освіти, зокрема стосовно забезпечення випереджувального спрямування підготовки педагогічних працівників, оптимального співвідношення між професійно-педагогічною, фундаментальною та соціально-гуманітарною підготовкою вчителя. Необхідно ліквідувати розрив між змістом педагогічної освіти і досягненнями педагогічної науки та практики, здійснювати наукове супроводження інноваційних технологій [1].

Досягнення мети, спрямованої на модернізацію освіти, передбачається шляхом вирішення таких основних завдань:

- оптимізація кадрового забезпечення навчальних закладів;
- модернізація системи підготовки педагогічних працівників;

- оновлення змісту і форм професійної діяльності педагогічних працівників, удосконалення післядипломної освіти;
- підвищення ролі вчителя у формуванні громадянського суспільства;
- поглиблення міжнародного співробітництва у сфері новітніх педагогічних технологій та розширення співпраці з діаспорою;
- підвищення рівня соціально-економічного і фінансового забезпечення підготовки педагогічних працівників, їх професійної діяльності та післядипломної освіти.

Програму розроблено на період до 2012 р. Передбачено поетапно здійснювати її реалізацію з урахуванням поступовості переходу загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структура і 12-річний термін навчання: 2002-2005, 2006-2010 і 2011-2012.

В основних напрямках досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні, розроблених АПН України і прийнятих у 2002 році, зазначено, що реформування освіти, вирішальна роль вчителя в цьому процесі вимагають розширення наукових досліджень з актуальних проблем підготовки педагогічних кадрів. Визначено Академію педагогічних наук такі проблеми для дослідження:

- Теоретичні засади розвитку творчої індивідуальності вчителя.
- Педагогічне стимулювання професійного розвитку майбутніх вчителів.
- Формування ціннісного ставлення майбутніх учителів до інноваційної діяльності.
- Інноваційні технології навчання в системі вищої педагогічної освіти.
- Педагогічні технології підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності.
- Психолого-педагогічні проблеми професійного становлення вчителя.

- Організаційно-педагогічні умови розвитку дослідницької діяльності викладача вищої педагогічної школи.
- Теоретичні та методичні засади фахової підготовки майбутніх педагогів для загальноосвітньої, професійно-технічної та вищої школи.
- Наступність у формуванні педагогічної майстерності вчителя в педагогічних навчальних закладах та в закладах післядипломної освіти.
- Засоби театральної підготовки у формуванні професійної майстерності майбутнього викладача.
- Індивідуалізація підготовки вчителя в системі педагогічної та післядипломної освіти.
- Науково-методичне забезпечення нових педагогічних технологій навчально-виховного процесу.
- Особливості підготовки майбутнього вчителя до роботи з учнями з неблагополучних сімей.
- Професійне становлення особистості інженера-педагога та педагога професійного навчання.
- Педагогічна культура випускника вищого навчального закладу.
- Соціально-психологічні проблеми адаптації молодих вчителів до професійної діяльності. [4,3].

На нашу думку, дослідження цих проблем є актуальним для педагогів усіх підсистем освітянської ниви: від дошкільної, початкової, основної, старшої школи до закладів систем професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти. Слід враховувати, що підготовка майбутніх педагогів для кожної ланки системи освіти має свою специфіку. Це також стосується і післядипломної освіти працівників різних педагогічних систем.

У сучасних соціокультурних умовах професійна діяльність педагога професійної школи як носія духовного, інтелектуального та культурного потенціалу набуває особливого значення, детермінує розвиток людини і суспільства як сьогодення, так і майбутнього. Важливість ролі наставника та результатів його діяльності зумовлює

відповідно високі вимоги як до особистості, так і до професійної майстерності фахівця.

Педагогічна майстерність – це вияв найвищої форми активності особистості вчителя в професійній діяльності. Вона базується на гуманізмі і розкривається в доцільному використанні методів, засобів і механізмів взаємодії педагога та учня у кожній конкретній ситуації навчання і виховання.

Особливого значення в сучасних умовах набувають міжнародні проекти, спрямовані на здійснення порівняльних досліджень з педагогіки і психології професійної освіти, зокрема підготовки вчителя до різних освітньо-виховних й освітньо-виробничих систем. У зв'язку з цим заслуговує на увагу творчий пошук педагогів, учених, науковців по створенню наукового полікультурного освітнього простору. Вони заявили про себе на Першому Міжнародному Конгресу „Слов'янський педагогічний Собор” (м. Тирасполь, 2002 р.) Активну участь у розробці міжнародних проектів в межах спільної діяльності Міжнародної слов'янської академії освіти беруть педагоги України:

- Школа як середовище збереження національної культури і народу як унікального етносу (наукові керівники – Кононенко П.П., д.п.н. проф.; Зязюн І.А., д.ф.н., проф., академік АПН України);
- Теоретико-методологічні і організаційно-управлінські умови координації систем педагогічної освіти в слов'янських країнах і Західній Європі (науковий керівник – Ничкало Н.Г., д.п.н., проф., академік АПН України);
- Полікультурна освіта в Україні (науковий керівник – Голобородько Е.П., д.п.н., проф., член-кор. АПН України).

У цьому аспекті особливо підкреслимо плідність і перспективність польсько-української наукової співпраці в галузі освіти і педагогічної науки.

Література

1. Державна програма „Вчитель”: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України 28 березня 2002 р. № 379 //Освіта України. – 2002. – 2 квітня.
2. II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти. - 7–9 жовтня 2001 року. – К.: Міністерство освіти і науки України. -2001. – 229 с.
3. Организация объединенных наций по вопросам образования, науки и культуры. Международная конференция по образованию. Сорок пятая сессия. Укрепление роли учителей в меняющемся мире: проблемы, перспективы и приоритеты. – Женева, Международный центр конференций 3 сентября-5 октября 1996 р. – 14 с.
4. Основні напрями досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні //Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. - № 3. – 47 с.
5. Техническое и профессиональное образование и подготовка для двадцать первого века: Рекомендации ЮНЕСКО и МОП. – Париж – Женева: Организация объединенных наций по вопросам образования, науки и культуры. Международная организация труда. - 2001. – 38с.

Р.М.Кумышева

СМЫСЛОВЫЕ ОБРАЗОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ

Автор розкриває умови впливу на систему життєвих орієнтацій студента, а також пропонує шляхи їх формування.

The author defines the conditions influences the system of a student's life values and suggests ways of their forming.

Социально-экономические условия России последнего десятилетия, а именно: невостребованность профессионализма, социальная незащищенность интеллигенции, неопределенность в вопросах дальнейшего трудоустройства, привели к обесмысливанию учебы в